

Handläggare
Kajsa Pärke
Telefon: 08-508 21 083

Till
Älvsjö stadsdelsnämnd
2017-02-02

Översiktsplan för Stockholm

Remiss från stadsbyggnadskontoret (dnr 2015–10143)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Denna paragraf förklaras omedelbart justerad.

Per Kjellander
Stadsdelsdirektör

Elisabet Tullgren
Administrativ chef

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret har tagit fram förslag till en ny översiktsplan för Stockholm, som ska ersätta den nuvarande Promenadstaden, som gäller sedan 2012. Förslaget har varit på samråd i alla stadsdelsområden under perioden november till december 2016.

Förvaltningen anser att en ny översiktsplan är av strategisk betydelse eftersom stadens förutsättningar har ändrats mycket sedan den nuvarande planen arbetades fram. Bland annat ökar stadens befolkning snabbare än tidigare. Förvaltningen anser att innehållet i den nya översiktsplanen i huvudsak är bra, men att delar av den behöver förtydligas för att översiktsplanen ska bli mer användbar som ett styrdokument.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för HR och extern service, som även har gjort en bedömning ur jämställdhetsperspektiv. Förslag till beslut bedöms vara neutralt ur jämställdhetsperspektiv. Remisstiden sträcker sig till den 10 januari 2017, men nämnden har fått förlängd svarstid till den 3 februari, varför ärendet måste justeras omedelbart. Ärendet behandlas i rådet för funktionshinderfrågor den 25 januari 2017, samt i pensionärsrådet och förvaltningsgruppen den 26 januari 2017.

Bakgrund

Enligt plan- och bygglagen (2010:900) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar kommunens hela geografiska område. Av planen ska grundragen i användningen av mark- och vattenområden framgå. Den ska redovisa kommunens syn på hur den byggda miljön ska utvecklas, samt de allmänna intressen och de miljö- och riskfaktorer som ska beaktas vid beslut som gäller planering, byggande och resurshushållning.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men den är vägledande när kommunen upprättar detaljplaner, samt prövar bygglov enligt plan- och bygglagen. Översiktsplanen ska vara aktuell för att kunna vara vägledande för efterföljande planering och därmed spegla den politiska viljan i kommunen. Kommunfullmäktige ska därför under varje mandatperiod besluta om översiktsplanen är aktuell eller om den behöver revideras. Den nu gällande översiktsplanen, kallad Promenadstaden, gäller sedan 2012. En aktualitetsprövning gjordes 2014-2015 och då konstaterade kommunfullmäktige att planen behöver uppdateras under innevarande mandatperiod.

Remissen i sammanfattning

Stockholms invånarantal växer snabbt. 2040 beräknas Stockholms stad ha 1,3 miljoner invånare. Det innebär en rad utmaningar. Fram till 2030 ska 140 000 bostäder byggas, och takten i bostadsbyggandet behöver sannolikt vara hög även därefter.

Infrastrukturen gällande transport i Stockholm är idag ansträngd, och framför allt gång-, cykel- och kollektivtrafik behöver stärkas. Stadsbyggandet ska utvecklas med god kvalitet och arkitektur. Dessutom behöver staden fokusera på flera andra viktiga utmaningar – att vidarutveckla Stockholms konkurrenskraft, att klara de krav som ett förändrat klimat ställer samt minska de sociala skillnaderna i staden.

Det omfattande stadsbyggande som Stockholm står inför utgör en möjlighet till förbättringar och utveckling. Stadsbyggandet är ett

redskap som kan bidra till att styra utvecklingen i hållbar riktning, och med strategisk planering kan hela Stockholm dra nytta av den stadsutveckling som genereras av ett omfattande bostadsbyggande. Stockholm ska vara en tät och sammanhållen stad där bebyggelse och grönstruktur samspelar och ger förutsättningar att skapa goda livsmiljöer, samt att tillföra värden som fler bostäder, arbetsplatser, attraktiva offentliga miljöer, parker, lekplatser, idrott och kultur, samt en välfungerande service där förskolor och skolor är särskilt angeläget.

Mål för stadsbyggandet

Stadens förslag till ny översiktsplan omfattar fyra mål.

En växande stad

Stockholm ska vara en växande stad som genom sin attraktivitet lockar människor, företag och besökare från hela världen. En hög takt i stadsbyggandet ska säkerställa bostäder och samhällsfunktioner för alla. God tillgänglighet ska ge människor och företag goda förutsättningar att utvecklas.

En sammanhängande stad

Stockholm ska vara en sammanhängande stad, där det är naturligt att röra sig mellan olika stadsdelar och besöka nya platser. Människor med olika bakgrund ska kunna mötas i vardagen och stadens många stadsmiljöer med sina olika kvaliteter ska vara tillgängliga för alla invånare.

God offentlig miljö

Stockholm ska ha en mångfald av identitetsstarka stadsdelar med levande centrum. Stadens alla delar ska erbjuda en bra livsmiljö med god tillgång till stadskvaliteter och väl gestaltade och trygga offentliga miljöer som inbjuder till delaktighet och lokalt engagemang.

En klimatsmart och tålig stad

Stockholm ska vara en klimatsmart stad, där effektiv markanvändning och transporteffektiv stadsstruktur bidrar till ökad tillgänglighet och begränsad resursförbrukning. Stadsstrukturen och de tekniska systemen ska vara välfungerande och tåliga så att staden kan möta klimatförändringar och andra påfrestningar.

Hur målen ska nås

För att uppfylla stadsbyggnadsmålen och för att möta bostadsbehoven på kort och lång sikt behövs en tydlig utbyggnadsstrategi. Strategins fyra delar ska styra stadsutvecklingen mot stadens vision – ett Stockholm för alla.

Utbyggnadsstrategins fyra delar:

- Den centrala stadens attraktionskraft ska användas som en resurs för hela Stockholm. Det innebär bland annat satsningar på att skapa täta stadsdelar i områden kring stadskärnan och låta staden växa successivt utåt.
- För att få genomförandekraft i stadsbyggandet pekar staden i förslaget till översiktsplan ut tre fokusområden; Farsta, Skärholmen och Kista.
- Hela Stockholm växer och stadens alla delar behöver utvecklas med värdeskapande kompletteringar för att bostadsmål och hållbarhetsmål ska kunna nås.
- Staden ska tillvarata den långsiktiga stadsutvecklingspotentialen för att säkerställa en hållbar utveckling. Mindre omfattande stadsbyggnadsinsatser kan ha stor betydelse för att höja attraktiviteten på kort sikt. Sådana projekt ska ses ur ett helhetsperspektiv, så att inte framtida mer omfattande stadsbyggnadsinsatser försvåras.

Allmänna intressen

Ett antal viktiga sakfrågor för stadens fortsatta utveckling beskrivs i kapitlet om allmänna intressen. I en växande storstad som Stockholm, där stadsbyggandet är komplext, är avvägningar mellan olika intressen en stor utmaning. I kapitlet finns även förslag till planeringsinriktningar.

Lokala utvecklingsmöjligheter

Detta kapitel beskriver, utifrån översiktsplanens stadsbyggnadsmål, vilka utvecklingsmöjligheter som finns i respektive stadsdel. Stadsdelarna är grupperade efter Stockholms stads 14 stadsdelsområden.

Tidplan

Samråd pågår under perioden 10 november till 10 januari då alla kan lämna synpunkter på förslaget. Förslaget kommer sedan att bearbetas och utställning planeras till sommaren 2017 och antagande första kvartalet 2018.

Bilagor

Till samrådet har en konsekvensbeskrivning tagits fram för översiktsplanens mål och strategier. I en bilaga beskrivs riksintressen enligt miljöbalken.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Inledning

En ny översiktsplan är av strategisk betydelse eftersom stadens förutsättningar har ändrats mycket sedan den nuvarande översiktsplanen, som kallas Promenadstaden, arbetades fram. Befolkningen ökar snabbare än förväntat och frågor om social hållbarhet och klimatanpassning lyfts fram mer än tidigare. Förvaltningen anser att innehållet i den nya översiktsplanen i huvudsak är bra, men att delar av den behöver förtydligas för att översiktsplanen ska bli mer användbar som ett styrdokument.

Förvaltningen saknar ett avsnitt med bakgrund till förslaget till ny översiktsplan, hur den förhåller sig till tidigare översiktsplaner. Vid aktualitetsprövningen av Promenadstaden 2014-2015 konstaterade kommunfullmäktige att planen behövde uppdateras, och pekade på ett antal frågor som behövde utvecklas i den nya planen. Det kan vara intressant med en beskrivning av hur dessa frågor tillgodosetts.

Till den nuvarande översiktsplanen hör planeringsunderlaget *Den gröna promenadstaden* respektive policyn *Arkitektur Stockholm*. Det framgår inte om avsikten är att de ska inarbetats i förslaget till ny översiktsplan, eller om några nya planeringsunderlag och tillägg ska tas fram.

Mål för stadsbyggandet

Förvaltningen anser att målen är väl formulerade och ansluter till stadens vision. Under stadsbyggnadsmålet *En växande stad* uppmärksammas frågan om den regionala obalansen när det gäller arbetsplatser. Det är positivt att det tas upp och förvaltningen har tidigare framhållit behovet av fler företag i söderort, som de senaste åren förlorat flera stora arbetsplatser. I förslaget till översiktsplan anges att en viktig potential för kontor finns i innerstadsnära stadsutvecklingsområden söder om staden. Förvaltningen anser att det skulle behövas en mer utvecklad strategi för hur staden ska arbeta med den regionala obalansen.

Detta mål innehåller också begreppet en väl fungerande stad, där det kostateras att nödvändiga samhällsfunktioner också behöver byggas ut när befolkningen växer, inte endast bostäder. Förvaltningen anser att det är positivt att planen uppmärksammar behovet av till exempel skolor, förskolor, parker och platser för idrott och kultur, men vill även lägga till att inte heller särskilda boendeformer får glömmas bort.

Under rubriken *En sammanhängande stad* beskrivs förslag till nya stadsgator och stadsboulevard. Det handlar om att omvandla överstora vägar till stadsgator kantade av ny bebyggelse, mer service, verksamheter och en bättre stadsmiljö. På motsvarande sätt skulle flera av stadens större trafikleder kunna utvecklas till stadsboulevard kantade av ny blandad bebyggelse. Förvaltningen anser att inriktningen med stadsgator och stadsboulevard kan vara intressant, som ett sätt att skapa stadsrum och mötesplatser utmed dessa stråk. Men trots att de skulle kunna innebära stora förändringar av stadsmiljön beskrivs de endast kortfattat i översiktsplanen.

Under denna rubrik behandlas också kollektivtrafiken och behovet av tvärgående kollektivtrafik tas upp. Förvaltningen har tidigare understrukt behovet av investeringar i mer spårtrafik till söderort, såsom Spårväg Syd. Den ingår nu i Sverigeförhandlingen, men en fortsättning av en spårväg österut från Älvsjö är ännu inte planerad.

Stadsbyggnadsmålet *God offentlig miljö* tar upp behovet av levande lokala centrum. Förvaltningen saknar en redovisning av den inventering av centrum som gjordes inför uppdateringen av översiktsplanen, från regionala tyngdpunkter till små lokala centrum. Eftersom utvecklingen av de lokala centrumen är viktiga för både social hållbarhet och ett transportsnålt samhälle skulle de behöva finnas med i översiktsplanen.

Kartor

Det är mycket viktigt att en översiktsplan har bra kartor. Kartorna på sidorna med stadsbyggnadsmålen saknar förklaring, och det är oklart vad de avser att illustrera. Kartan som illustrerar utbyggnadsstrategin är mycket otydlig och svårtolkad. Den stora kartan med stadsutvecklingsmöjligheterna längst bak i dokumentet är den viktigaste kartan för översiktsplanen då den är en sammanställning av den planerade markanvändningen. Tyvärr är den för liten så det går inte att tydligt se utbredningen av de olika stadsutvecklingsområdena och sträckningen av stadsgator och stadsboulevard.

Utbyggnadsstrategin och genomförande

Utbyggnadsstrategin i förslaget till ny översiktsplan är inte lika tydlig som i den nuvarande översiktsplanen. Den innehåller inte längre de nio tyngdpunkterna, där Älvsjö var en av dessa, och de samband som skulle knyta ihop dem. Istället har ett antal stadsutvecklingsområden pekats ut, med mycket stora respektive stora utvecklingsmöjligheter. Tre av dessa lyfts fram som

fokusområden, Farsta, Skärholmen och Kista-Järva, dit staden ska rikta sina planeringsresurser och investeringar.

För övriga staden är strategin mer oklar. Där anges att det kan finnas kompletteringsmöjligheter, men de får inte försvåra framtida mer omfattande stadsbyggnadsinsatser. Markeringen för detta på kartan är mycket otydlig. Planen anger att utvecklingsmöjligheter finns även i villastadsdelar, där tätheten kan ökas längs centrala stråk. Det framgår inte om centrala stråk är liktydigt med de stadsgator som markerats på kartan. För Älvsjös del är det Älvsjövägen, Folkparksvägen, Mickelsbergsvägen, Vantörsvägen och Sjättenovembervägen som har markerats.

Under rubriken Genomförande står det att dialogen med medborgarna är viktig, och att staden vill utveckla deras delaktighet. Förvaltningen vill här lyfta fram vikten av att ta fram program, när flera exploateringar planeras i ett område. Då motverkas så kallad ”gluggplanering” genom att exploateringarna sätts in i ett sammanhang och behovet av samhällsservice analyseras.

Ett programarbete startade 2012 för Älvsjö-Örby, men det är nu vilande. För Solberga och Folkparksvägen finns behov av ett områdesprogram, eftersom där planeras för en kraftig förtätning, men tyvärr finns inte några planer på att ta fram ett program. I förslaget till översiktsplan beskrivs behovet av dialog med medborgarna kring stadens planering. När ett områdesprogram tas fram ingår alltid samråd, till skillnad från den områdesplanering som istället har lanserats. Hur områdesplaneringen ska kommuniceras till medborgarna framgår inte.

Allmänna intressen

Denna faktadel i översiktsplanen är bra och intressant. Även här skulle det dock kunna finnas några fler relevanta kartor, t.ex. ekologiska kärnområden och spridningsvägar, samt områden i staden som riskerar översvämning vid skyfall eller höjt vattenstånd.

I denna del av planen nämns på några platser i löptext andra styrdokument som är beslutade eller under utarbetande. För tydlighetens skull bör dessa redovisas under en egen rubrik med aktuell status och koppling till översiktsplanen. Grönare Stockholm nämns i marginalen och en ny byggnadsordning i löptext. Andra aktuella styrdokument som bör tas med är Strategisk inriktning för företagsområden, och Riktlinje för centrumutveckling.

Sociala konsekvensanalyser och barnkonsekvensanalyser nämns under avsnittet En socialt sammanhållen stad. Förvaltningen tycker det är mycket positivt om dessa aspekter tas in i planeringen på ett strukturerat sätt, men det kan utvecklas hur och när de ska användas.

I avsnittet Näringsliv framhålls att den fortsatta utvecklingen av stadens företagsområden är viktig. Här vill förvaltningen betona hur viktigt det är att bostäder inte planeras nära de områden som ska vara kvar som renodlade företagsområden. Både Älvsjö och Västberga industriområden ligger i anslutning till markerade stadsutvecklingsområden, och nya bostäder intill kan leda till att företag med störande verksamhet måste flytta.

I avsnittet Grön och vattennära stad är en av planeringsinriktningarna att en livskraftig grönstruktur med rik biologisk mångfald ska tryggas. Förvaltningen önskar att den ekologiska infrastrukturen markeras på kartan med stadsutvecklingsmöjligheter. Där finns gröna pilar där det behövs förstärkning av den gröna infrastrukturen. Men befintliga viktiga ekologiska kärnområden och spridningskorridorer har inte markerats. Istället har stadens alla grönområden markerats med att exploateringar i form av kompletteringar kan prövas även i dessa områden, vilket förvaltningen tycker ser märkligt ut. Även Älvsjöskogen har av misstag fått denna markering, istället för att markeras som naturreservat.

Stadsdelssidorna

Det är positivt att man valt att i detta förslag till översiktsplan ta med sidor som beskriver de lokala utvecklingsmöjligheterna i respektive stadsdelsområde. Tyvärr saknar kartorna på dessa sidor innehåll som stödjer texten. Här är det lämpligt att på kartan markera de utvecklingsmöjligheter som beskrivs i texten. Sidorna som beskriver Älvsjö stadsdelsnämnds område är relativt kortfattade och förvaltningen anser att de hade kunnat utvecklas betydligt innan de skickades ut på remiss.

Kring Huddingevägen och Stockholmsmässan finns ett utvecklingsområde där ett programarbete startats, vilket dock är vilande nu. Det kallas Älvsjö-Örby-området, och ibland missvisande södra Älvsjö, men i texten benämns det inte alls, och det blir därmed otydligt vad som avses. Vidare nämns de trafikleder som skulle kunna utvecklas till stadsboulevard, men det begreppet används inte här och det framgår inte varför Åbyvägen inte finns med.

I villaområdena nämns ett antal huvudgator som kan utvecklas med ny och blandad bebyggelse. Förvaltningen anser att den inriktningen kan vara intressant, men resonemanget kring detta utvecklas inte och förvaltningen kan inte ta ställning till vad det skulle innebära för stadsmiljön i de delarna av Älvsjö. Det är inte heller klart om dessa gator ska räknas in i det nya begreppet ”stadsgator”.

Älvsjövägen och Folkparksvägen är däremot markerade som stadsgator på den stora kartan. Förvaltningen anser det som mycket positivt om Älvsjövägen kan utvecklas till en mer stadsmässig miljö, i stället för den trafikled den är idag. En utveckling till stadsgata skulle sannolikt minska barriäreffekten av Älvsjövägen. Här har vi också utbyggnad av skolor och förskolor. Utvecklingen av Folkparksvägen kan nog också bli bra, men där anser förvaltningen att det behöver tas fram ett program för hela området.

Under samrådet har en dialogpaviljong turnerat i Stockholms stadsdelar för att samla in medborgarnas synpunkter. Två dagar i november stod dialogpaviljongen på Älvsjö torg. De synpunkter som kommit in under samrådet rörande Älvsjö har ännu inte kommit till förvaltningen så vi kan inte ta med dem i vårt svar.

Bilaga

Förslaget till ny översiktsplan för Stockholm finns på:
www.stockholm.se/oversiktsplan